

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA VE DEMİR ÇELİK SEKTÖRÜ

Didem ERDEM¹, Mehmet YANMAZ², M. Emre ERTEM³, G. Burak KARAKAYA⁴

Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş. 67300 Kdz. Ereğli/Zonguldak

¹Tel: (372) 329 6936 E-Posta:derdem@erdemir.com.tr

²Tel: (372) 329 5487 E-Posta:myanmaz@erdemir.com.tr

³Tel: (372) 329 5960 E-Posta:meertem@erdemir.com.tr

⁴Tel: (372) 329 8010 E-posta:gbkarakaya@erdemir.com.tr

Özet: Dünyanın birçok ülkesi 1970’li yıllardan itibaren dünya nüfusunun hızlı artışı ile beraber, daha önceleri sınırsız gibi görünen hava, su ve toprak gibi doğal kaynakların tükendiğinin farkına varmıştır. Daha rahat ve modern bir yaşam amacıyla dünya kaynaklarının hızla tüketilmesi ülkeleri gelecek nesillere yaşanılır bir dünya bırakma yönünde çalışmalarına ve birlik oluşturmaya yönlendirmiştir. İlk olarak 1972 Stockholm Çevre ve İnsan Konferansında gündeme gelen sürdürülebilir kalkınma kavramı ile ülkeler üretim ve kaynak tüketimi arasında bir denge sağlayabilme yolunda çalışmalarına başlamıştır. Yazıda Sürdürülebilir kalkınma kavramı ve Demir Çelik sektörüne etkileri açıklanarak, Erdemir ‘in Sürdürülebilirlik çalışmalarından bahsedilmiştir.

Anahtar sözcükler: *Sürdürülebilir Kalkınma, IISI Sürdürülebilirlik Kriterleri, Sürdürülebilir Kalkınma kriterleri (ekonomik, çevresel, sosyal)*

1.SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Artan dünya nüfusu ve beraberindeki tüketim hızı, teknolojiadaki hızlı gelişim ile birlikte endüstrideki üretim artışı çevre kirliliği ve doğal kaynakların yok edilmesi tehlikesini getirmiştir. Bu sebeple uluslararası ortamda çevre kirliliğinin çözümüne ilişkin artan endişeler ulusları çözüm yolunda örgütlenmeye yönlendirmiş ve 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ulusların gündeminde sürdürülebilir kalkınma kavramı yer almaya başlamıştır.

Sürdürülebilir kalkınma kavramı iki kısımda ele alınabilir. Birinci kısımda “ihtiyaçlar”, ikinci kısımda ise çevrenin günümüzde ve gelecekteki talepleri karşılayabilme gücüne teknolojiye kaynaklanan “sınırlamalar” bulunmaktadır. Diğer bir deyişle sürdürülebilir kalkınma, insan sağlığını ve doğal dengeyi koruyarak sürekli bir ekonomik kalkınmaya imkan verecek şekilde doğal kaynakların akılcı bir şekilde yönetimini sağlamak ve gelecek nesillere yakışır bir doğal, fiziki ve sosyal çevre bırakmak yaklaşımıdır. Böyle bir yaklaşım kalkınmanın her aşamasında küresel anlamda ekonomik ve sosyal politikaların çevre politikaları ile birlikte ele alınmasını gerektirmektedir. Sürdürülebilir kalkınma; toplum için düşünüldüğünde sosyal, ekonomik, kültürel ve doğal kaynaklar kapsamında düşünüldüğünde ise ekolojik açıdan önem kazanmaktadır.

Çevre sorunlarına ilişkin küresel ölçekte sürdürülebilir kalkınma yolunda çevre koruma ve kalkınma bir arada ilk defa 1971 yılında İsviçre’nin Founex şehrinde yapılan

panelde ele alınmıştır. Toplantı sonrası yayınlanan raporda çevre sorunlarının, sanayileşmiş ülkelerin üretim ve tüketim yapısından, yoksulluk ve az gelişmişlikten kaynaklandığından söz edilmektedir. Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımını oluşturan bu sonuç, 1972’ de Stockholm’de gerçekleştirilen “İnsan ve Çevre” konferansına birçok gelişmekte olan ülkenin katılmasına sebep olmuştur.

Temel olarak Sürdürülebilirlik Kavramı; şirketlerin gelecekte sadece kar elde ederek var olamayacaklarının, var olmak isteyenlerin ise içerisinde bulunduğu çevre ve toplumu da paralellerinde o geleceğe taşımaları gerektiğinin düşüncesiyle özetlenebilmektedir.

1.1 Sürdürülebilir Kalkınmanın Tarihsel Gelişimi

Sürdürülebilirlik konusunda Dünya’da yürütülen çalışmaların kronolojik gelişimi aşağıda verilmiştir.

- 1972 Stockholm Çevre ve İnsan Konferansı,
- 1976 HABİTAT toplantısı,
- 1980 Dünya Koruma birliği (WCU) tarafından yayımlanan sürdürülebilir kalkınma strateji programı,
- 1983 Brutland tarafından açıklanan “Ortak Geleceğimiz” raporu,
- 1992 Rio Konferansı,
- 1997 Kyoto protokolü
- 1998 Aarhus Sözleşmesi,
- 2002 Johannesburg konferansı,

1.2 Rio Konferansının Önemi

Sürdürülebilir kalkınma kavramıyla ilgili uluslararası düzeydeki ilk bütünsel yaklaşımlar, 1992'de Rio de Janeiro'da gerçekleştirilen "Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı"nda ele alınmıştır. Konferans'ta, çevre ile kalkınma stratejilerinin tüm alt başlıkları irdelenerek, bunların karşılıklı etkileşimlerinin sorgulandığı bir 21. yüzyıl gündemi (Gündem 21) belirlenmiştir.

179 ülkeden 117 Devlet Başkanının katıldığı ve dünya zirvesi olarak bilinen Rio'da toplanan Konferans bildirgesinde 27 ilke yer almıştır. Konferansın başlangıç hükümlerinde Stockholm Konferansı'nın ilkelerine bağlı kalındığı ve bunları gerçekleştirmek için devletler, toplumlar ve insanlar arasında olmak üzere her düzeyde işbirliği kurmak amacı taşıdığı, insanların yuvası sayılan dünyayı ve herkesin ortak çıkarını koruyacak bir çevre-kalkınma dizgesi üzerinde uzlaşılması gereği vurgulanmıştır. Stockholm'den Rio'ya en önemli değişiklik şudur: Stockholm'deki kirlilik ve yenilemeyen kaynakların tüketimi konusunda "sorun kaynaklı" bir yaklaşım geliştirilirken; Rio'da doğal kaynaklara dayalı, sürdürülebilir ekonomik büyüme ile insan kaynaklarının geliştirilmesini benimseyen entegre bir yaklaşım seçilmiştir.

26 Ağustos - Eylül 2002 tarihleri arasında Johannesburg'da yapılan Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi ise 10 yıl önce oluşturulan Gündem 21'in ve diğer Rio kararlarının, başta gelişmekte olan ülkeler olmak üzere tüm ülkelerde daha etkin uygulanması için ihtiyaç duyulan mekanizmalara odaklanmıştır.

2. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA KRİTERLERİ

Sürdürülebilir kalkınmanın içeriği günümüzde başlangıç tanımlarından farklılaşarak artık bireysel ve toplumsal yaşam biçimleri üzerine yeniden düşünmek ve odaklanmak, kaynak tüketimi ve ekonomik kalkınma göz önünde bulundurularak, yerleşimlerin fiziksel, sosyal ve ekonomik açıdan dengeli gelişiminin sağlanması olarak tanımlanmaktadır (Abolina, Zilans 2002; Çamur 1995 ve 1996).

Sürdürülebilir kalkınma, aynı zamanda ekonomik kalkınmanın çevreye zarar vermeden sağlanması gerektiğine dikkat çeken bir kavramdır. Kavramın temelleri 1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun hazırladığı Ortak Geleceğimiz Raporu'nda şekillenmiştir.

Bu yaklaşımla;

- Doğal kaynaklar verimli kullanılarak,
- Atıklar azaltılarak,
- Kaynakların tekrar kullanımı sağlanarak,

gelecek nesillerin ihtiyaçlarına cevap verilecek ve çevrenin sürekli şekilde korunması sağlanmış olacaktır.

Sürdürülebilir kalkınma sadece çevre korumanın ön plana çıktığı bir kalkınma anlayışını ifade etmemekte, kalkınmaya ilişkin bütün ekonomik, finansal, ticari ve endüstriyel politikaların, büyümeyi,

- Ekonomik
- Sosyal
- Çevresel

olmak üzere 3 ana kriter açısından sürdürülebilir kılmak açısından uyumlaştırdığı bir süreç olmaktadır.

Sürdürülebilir kalkınmanın 3 ana kriteri ülkelere ve şirketlere kalkınma için şu anda neler yapılması gerektiğini ve gelecekte neler yaparak varlıklarını sürdürülebilir kılacaklarının yolunu göstermektedir. Kriter göstergeleri sürekli ölçülünerek, zarar verici etmenler kontrol altında tutulmakta ve yeni temiz yatırımlarla iyileştirmeler sağlanmaktadır. Günümüzde bir ülkenin gelişmişlik düzeyi, şirketlerin güvenilirliği ve ekonomideki yapısal sağlamlığı sürdürülebilirlik göstergesi sonuçlarından belirlenmektedir. Yatırımcılar dahi şirketler hakkında karar verirken o şirketin sürdürülebilirlik performanslarını gösteren sürdürülebilirlik göstergesi sonuçlarını incelemektedirler.

2.1 Sürdürülebilirlik Göstergeleri

Sürdürülebilir gelişme göstergeleri sürdürülebilirlik konusunda ne kadar ilerleme kaydedildiğini, hedeflere ne ölçüde ulaşıldığını ölçmeye çalışan göstergelerdir. Bu göstergeler çevresel, ekonomik ve sosyal yönlerden sürdürülebilir gelişmeyi sağlama yolunda karar alma sürecine yardımcı olan önemli yol göstericilerdir.

Sürdürülebilirlik göstergelerinin sistematik olarak ölçülmesini sağlayacak endeks ve raporlama rehberi oluşturan bazı önemli otoriteler ve kuruluşlar bulunmaktadır.

1) Dow Jones (Sürdürülebilirlik Endeksleri)

Dow Jones'un geliştirdiği bu endeks yatırımcılara ve finansal analistlere şirketleri sürdürülebilirlik performanslarına göre değerleyebilecekleri yeni bir araç sunmaktadır. Bu endekste yer alan şirketlerin yatırımcıları, DJSI'nin yayınladığı karşılaştırma raporlarıyla kar eden şirketlerin içerisinde gelecekte de var olacakları, sürdürülebilirlik kriterlerine göre tespit etmekte ve yatırımlarını o şirketlere yöneltebilmektedirler.

Endeksin 2004 yılı verilerine göre sektöründe lider olan şirketlerden bazıları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1. DJSI Endeksleri 2004 Sektör Liderleri

Şirket	Sektör	Ülke
Toyota Motor	Otomobil	Japonya
Westpac Banking G..	Bankacılık	Avustralya
Alcan Inc.	T. Kaynaklar	Kanada
DSM NV	Kimya	Hollanda
AMEC plc.	İnşaat	İngiltere
Statoil	Enerji	Norveç
Inter Corp.	Teknoloji	ABD
Pearson PLC	Medya	İngiltere

Şirketlerin üç ana sürdürülebilirlik kavramı hakkında karşılaştırma yapılmak üzere sıralamaya konulması ve sektör liderlerinin belirlenmesi aşağıda verilen tablolarda elde edilen performans değerlerine göre yapılmaktadır.

Bu tablolarda yar alan alt kriterlerin performansları etki oranları temel alınarak şirketin sürdürülebilirlik performansını belirlemektedirler. Kriterler içerisinde genel ve sektöre özel inceleme alanları yer almaktadır.

Tablo 2. DJSI Ekonomik Göstergeler Performansları

	Gösterge (DJSI)	Ağırlık (%)
E K O N O M İ K	Davranış Kuralları / Uygunluk / Yolsuzluk ve Rüşvet	4.2
	Kurumsal İletişim	4.2
	Müşteri İlişkileri Yönetimi	3.0
	Yatırımcı İlişkileri	3.6
	Risk ve Kriz Yönetimi	4.2
	Skor Kartları / Ölçümleme Sistemleri	4.2
	Stratejik Planlama	4.2
	Sektöre Özel Göstergeler	Sektöre bağlı

Tablo 3. DJSI Çevresel Göstergeler Performansları

	Gösterge	Değer
Ç E V R E S E L	Çevre Politikaları / Yönetimi	4.8
	Çevresel Performans (Eko-Verimlilik)	3.6
	Çevresel Raporlama	1.8
	Sektöre Özel Göstergeler	Sektöre bağlı

Tablo 4. DJSI Sosyal Göstergeler Performansları

	Gösterge	Değer
S O S Y A L	Kurumsal Kimlik / Hayırseverlik	2.4
	Paydaşlarla Toplantı	3.6
	İşçi Uygulamaları	3.0
	İnsan Sermayesinin Geliştirilmesi	3.0
	Bilgi Yönetimi/ Kurumsal Öğrenme	3.0
	Sosyal Raporlama	1.8
	Yetenek Cezbetme ve Tutma	3.0
	Tedarikçi Standartları	2.4
	Sektöre Özel Göstergeler	Sektöre bağlı

2) GRI Global Reporting Initiative (Küresel Raporlama)

1997 yılında kuruluşların kendi faaliyetlerinin, ürün ve hizmetlerinin, ekonomik, çevresel ve sosyal boyutlarını rapor haline getirebilmeleri için Sürdürülebilirlik Raporlama Rehberi oluşturuldu. Bu rehber, şirket düzeyinde çevresel, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirlik ile ilgili faaliyet ve sonuçların raporlanabilmesi için bir çerçeve sunmaktadır.

Rehber ilk kez 1999 yılında yayınlanmış, ikinci ve gözden geçirilmiş sürümü de 2000 yılında yayınlanmıştır.

Ekim 2003 itibarıyla 31 ülkede 314 şirket bu rehberle göre sürdürülebilirlik raporları hazırlamaktadır.

Raporda kuruluşların sürdürülebilirlik göstergeleri;

1. Vizyon ve Strateji
2. Profil
3. İdari yapı ve yönetim sistemi
4. GRI içerik endeksi
5. Performans göstergeleri (ekonomik, sosyal, çevre)

olmak üzere 5 ana başlıkta toplanmaktadır;

3) ACCA (Avrupa Sürdürülebilirlik Rapor Ödülleri)

Avrupa Birliği'ne üye ülkeler içerisinde en iyi sürdürülebilir kalkınma raporunu hazırlayan şirketleri tespit edip ödüllendiren bir organizasyondur.

Buna göre ödüller için değerlendirme iki ana başlık altında toplanmaktadır; İçerik %50 ve Rapor Prensipleri %50.

İçerik ise kendi içerisinde 7 ana bölüm altında incelenmektedir; Genel Müdür'ün Değerlendirmesi (%5), Yönetici özeti ve anahtar göstergeler (%5), Şirket profili (%5), Raporlama ve hesaplama politikaları (%5), Vizyon ve Strateji (%5), Kurumsal yapı ve yönetim sistemleri (%10), Performans (%15)

Raporlama prensiplerinde ise göz önüne alınan temel kriterler ise 8 ana bölümde incelenmektedir; Konuyla ilişki (%5), Güvenilirlik (%5), Açıklık (%5), Karşılaştırma (%5), Bütünlük (%5), Zaman Bazlılık (%5), Doğrulanabilirlik (%10), Genel Etki (%10)

2003 değerlendirme yılında ise yarışmaya katılan ABB Group (İsviçre), Adidas Solomon (Almanya), Aéroport Lyon Saint Exupéry (SME) (Fransa), Arcelor (Lüksemburg), Novo Nordisk (Danimarka), Nutreco (Hollanda), Österreichische Elektrizitätswirtschaft (Avusturya), Santander Central Hispano (İspanya), SKF (İsveç), Slibverwerking Noord-Brabant (SME) (Hollanda), Storebrand (Norveç), Veolia Environnement (Fransa), Wärtsilä (Finlandiya) şirketleri arasında en iyi Sürdürülebilir Kalkınma Raporu Ödülünü Novo Nordisk (Danimarka) almıştır.

4) *Measuring sustainability (Sürdürülebilirlik Raporlama Programı)*

Kanada'da yerleşik olan bu program da şirketlerin sürdürülebilirlik performanslarının takibi ve izlenmesi yönünde faaliyet göstermektedir.

5) *Çevresel Sürdürülebilirlik Endeksi (Environmental Sustainability Index - ESI)*

Bu endeks 142 dünya ülkesi için geliştirilen ve çevresel sürdürülebilirlik alanındaki ilerlemeleri ölçmeyi hedefleyen bir araçtır. Dünya Ekonomik Forumu'nun "Geleceğin Küresel Liderleri Çevre Çalışma Grubu", Columbia Üniversitesi Yerbilimi Bilgi Merkezi ve Yale Üniversitesi Çevre Hukuku ve Politikası Merkezi'nin ortak çalışmaları ile hazırlanmaktadır.

3. TÜRKİYE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Türkiye, geçen bin yılın özellikle son on yılında ekonomik ve sosyal açıdan belirgin değişikliklere uğramış, küresel ekonomi içerisinde hızlı şekilde büyümeyi ve diğer ülkeler ile rekabeti başarı ile gerçekleştirmiştir. Bu süreçte Türkiye'nin kalkınma planlarında sanayi, turizm, ulaştırma ve enerji gibi sektörlere diğerlerine göre öncelik verilmiştir. Ekonominin hızlı bir şekilde gelişmesine ilave olarak, ülkenin sosyal yapısı içerisindeki değişiklikler de belirgin bir önem arz etmektedir. Hızlı nüfus artışı, kırsal kesimdeki değişimler, yaşam standartlarının yükselmesi ve tüketim kalıplarında başkalaşma, belirgin çevresel baskılarını da beraberinde getirmiştir. Türkiye, gelişmekte olan ülkeler gibi gelecek nesillere bırakacağı çevresini korur ve gözetirken aynı zamanda ekonomik büyüme yarışı içerisinde yerini almak durumundadır. Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için kurumsal ve yasal reformlar başlatılmıştır. Çevre bilincinin önemi ve bu uğurda çalışmanın açık göstergesi olarak, Türkiye Ulusal Çevre Eylem Planı (UÇEP) 1998'de tamamlanmıştır.

UÇEP, ülkemizde kamu kesimi, özel kesim, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri (STÖ'ler) ve akademik çevreden yaklaşık 1000 kişinin katılımıyla, 19 çalışma grubunun toplantılar, çalıştaylar, arama ve sıralama konferansları ve benzeri yöntemler kullanılarak alanında üretilmiş ilk politika belgesi olması bakımından önemlidir. Gönüllü ve profesyonel çalışmanın bütünleştirilmesi açısından da çevre alanındaki ilk çalışmadır. UÇEP, DPT koordinatörlüğünde hazırlandıktan sonra; uygulama sürecinin eşgüdümü bir protokolle Çevre Bakanlığına devredilmiştir. Çevre konusunda strateji ve politikaların ana ilkeleri yanında somut eylem önerilerini de içeren UÇEP, uluslar arası düzeyde de kaliteli ve başarılı bir belge olarak nitelenmesine ve bazı iyi uygulamaları bulunmasına rağmen, uygulamada arzulanan etkinlik sağlanamamıştır. Çevre Bakanlığı tarafından hazırlanan "Sürdürülebilir Kalkınma Üzerine Ulusal Rapor-Türkiye 2002 (s.22)"de mevcut durumun özetlenmesinde Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planının (2001-2005) Çevre bölümünden yararlanıldığı, UÇEP'in hazırlanmasının da temiz çevreye duyarlılığı artırdığı belirtilmektedir. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında (SBYKP), sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı benimsenmiştir.

Ulusal çabalar, uluslar arası çalışmalar ile güçlendirilmiş, Rio Bildirgesine ilave olarak Türkiye bir dizi uluslararası anlaşmaya imza atmış ve benimsemiştir.

Türkiye'nin Johannesburg Zirvesinde sunmuş olduğu Ulusal Rapor, 1992 Rio Zirvesi'nden 2002 yılına kadar ülkemizin sürdürülebilir kalkınma yolundaki çabalarının bir değerlendirmesini yapmaktadır.

Rapor farklı kesimlerin katılımıyla hazırlanmış olup, Türkiye'nin 2002 yılı itibariyle sosyal, ekonomik ve çevresel durumunu altı tema çerçevesinde değerlendirmektedir;

- İklim değişikliği ve sürdürülebilir kalkınma
- Biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kalkınma
- Yönetişim ve sürdürülebilir kalkınma
- Yoksullukla mücadele ve sürdürülebilir kalkınma
- Sürdürülebilir kalkınmada iş dünyası ve sanayi
- Sürdürülebilir kalkınma için bilgi ve iletişim

Konu ile ilgili olarak sivil toplum kuruluşları bazında yapılan öncelikli atılımlardan birisi de "İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği"nin 2004 yılı içerisinde kurulması olmuştur. Türkiye'nin ve Türk İş Dünyasının küresel platformda sürdürülebilir başarısı için, Dünya Sürdürülebilir Kalkınma İş Konseyi ile eşgüdümlü olarak, kaynakların daha verimli kullanımına yönelik toplumsal, çevresel ve ekonomik ortam ve şartların oluşmasına destek olmak vizyonu ile faaliyetlerini yürüten dernek, konuyla ilgili olarak ilk kez 1. İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Kongre'sini düzenlemiştir.

4. DEMİR - ÇELİK SEKTÖRÜNDE DEVAM EDEN SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA ÇALIŞMALARI

İş dünyası ve sanayi ile sürdürülebilir kalkınma kavramı arasında iki tür etkileşimden söz edilebilir. Bunlardan ilki doğrudan üretim süreçleriyle ilişkilidir. Üretim, dağıtım ve satış aşamalarında çevre üzerinde oluşan baskılar, bu baskıların azaltılması için üretim süreçlerinde uygun teknolojilerin seçimi gibi, ağırlıklı olarak işletme ölçeğindeki girişimlerin sürdürülebilirlik üzerindeki etkilerini içerir. Bu etkileşim ileriki aşamalarda, doğal kaynakların yönetimi, ekosistemlerin korunması gibi, üretim süreçlerinden kaynaklanan etkilerin yönetimini kapsar. İkinci etkileşim ise, iş dünyası ve sanayinin toplumun ekonomik, toplumsal ve çevresel koşulları, değerleri üzerinde oluşturduğu etkileri içerir. Bu etkiler genel olarak, ulusal/yerel ekonomilerin, pazar koşullarının, tüketici eğilimlerinin, toplumsal ve kültürel etkilerin tanımladığı bir çerçeve içinde gelişmektedir. İş dünyası ve sanayi, üretimi doğrudan yönlendiren, başka bir deyişle, doğal kaynak kullanımını yöneten ve bu kullanım sonucunda, pazarı oluşturan koşulların önemli bir bölümünün denetimini elinde bulunduran aktör konumundadır. Bu açıdan bakıldığında, sanayi sürdürülebilirlik kavramının odağında yer almaktadır.

Ağır sanayi dalları arasında yer alan Demir-Çelik sektörünün küresel bazda sürdürülebilirlik kavramıyla tanışması 2000'li yılların başlarında olmuştur. Daha önceleri çevresel faaliyetlerin izlenmesi olarak faaliyetlerinin yürüten şirketler bu yeni kavramın üç ana kriterde incelenmesi gerekliliğini kabul ederek ilk sürdürülebilirlik raporlarını 2001 yıllarında yayınlamaya başlamışlardır.

Diğer yandan Uluslar arası Demir Çelik Enstitüsü'nün koordinatörlüğünde 2003 yılında oluşturulan sektör için 11 sürdürülebilirlik kriteri, 2004 yılında 12 kriter olarak revize edilmiştir. Şirketlerin bireysel bazda takip ettikleri sürdürülebilirlik performanslarının karşılaştırılabilir olması ve Dünya Demir Çelik Sektörünün genel durumunun ortaya konulması amacıyla ortak bir veritabanı oluşturulmuştur.

Tablo 5'te verilen 2003 Yılı IISI Sürdürülebilir Kalkınma Raporunda yer alan göstergelere 2004 yılında su yoğunluğu eklenmiştir. Enerji Yoğunluğu ve Sera Gazı Emisyonları için 2003 yılında sadece çelik üretim prosesi sonuna kadar alınan tesis sınırları 2004 yılında tüm tesis geneline olmak üzere revize edilmiştir.

Tablo 5. IISI (Uluslar arası Demir Çelik Enstitüsü) Sürdürülebilir Kalkınma Göstergeleri

	Gösterge	IISI Ortalama 2003	Açıklama
1	Yeni Süreç ve Ürünler Yatırımları	6,0	US\$/US\$ Satış Geliri
2	Esas Faaliyet Karı	8,9	US\$/US\$ Satış Geliri
3	İşletmeye Yatırılan Kaynak Getirisi	9,5	%
4	Katma Değer	3,2	US\$/US\$ Satış Geliri
5	Enerji Yoğunluğu*	19,0	GJ/Ton Ham Çelik
6	Sera Gazı Emisyonları*	1,6	Ton CO2/Ton Ham Çelik
7	Hurda Kazanımı	42,3	Ton Hurda/Ton Ham Çelik
8	Malzeme Verimliliği	96,8	%
9	Su Yoğunluğu**	-	m ³ Su/Ton Ham Çelik
10	Çevre Yönetim Sistemleri	85	Sertifikalı Tesiste Çalışan Sayısı/Toplam Çalışan Sayısı
11	Çalışanların Eğitimleri	6,3	Eğitim Günü/Çalışan Sayısı
12	Kaza Frekansı	7,8	(Kaza Sayısı/Çalışılan Saat)*1.000.000

Demir çelik sektöründe yer alan şirketler IISI'nın bu temel göstergelerinin yanında kendi belirledikleri ilave göstergeleri de izlemekte ve bu yöndeki performanslarını arttırmak üzere çalışmalarda bulunmaktadır.

Maksimum karı gelecekte de elde edebilecek şekilde çalışan, bulunduğu çevreyi koruyup iyileştiren, yer aldığı toplumun kalkınmasını kendi kalkınması ile beraber takip eden demir şirketlerinin sürdürülebilirlik konusundaki artan

performansları gelecekte de var olmalarının temel anahtarı olacaktır.

5. ERDEMİR'DE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA ÇALIŞMALARI

2003 yılında IISI'nın ortak çalışmasına dahil olmakla birlikte, Erdemir'de ekonomik, çevresel ve topluma katkı anlamında ayrı ayrı takip edilen çalışmalar, Sürdürülebilir Kalkınma kavramıyla beraber tek çatı altında toplanmıştır.

Bu konuda, Erdemir genelinde faaliyetler yürütmek, içeride ve dışarıda konuyu takip etmek, paylaşım ve koordinasyonu sağlamak amacıyla, çeşitli disiplin ve bölümlerden oluşan kişilerin katılımı ve En Üst Yönetimin desteğiyle oluşturulan "Erdemir Sürdürülebilir Çelik Çalışma Grubu" faaliyetlerine 2003 yılında başlamıştır.

Vizyonunu; *"Tüm paydaşlarımızla doğaya duyarlı temiz çelik üreterek varlığımızı sürdürmek olarak belirleyen"* ve stratejilerini ise *"Kaynakların etkin kullanımı ve geri dönüşümün artırılması teknolojilerini kullanmak ve geliştirmek"* ile *"Dünya şirketleriyle kıyaslamalar yaparak güncelliği takip etmek ve bu platformda varlığımızı sürdürmek"* olarak belirleyen grubun hedefleri ise aşağıda verilmiştir:

- Ulusal düzeyde yayılımın sağlanmasına yönelik her türlü iletişim ve desteğin verilmesi.
- "Sürdürülebilir Çelik" Raporunun sürekliliği ile kurumsal imajımızın geliştirilmesi.
- Sürdürülebilir çelik konusunda IISI ile iletişim sağlanarak uluslar arası düzeyde kıyaslama ve karşılaştırma kaynağının oluşturulması.
- Yatırımlarımızda temiz çelik teknolojisinin tercihine yönelik kriterlerin öne çıkartılmasına katkı sağlanması.
- Rekabet gücümüzü artıracak yeni ürün ve üretim teknolojilerinin geliştirilmesine yönelik verilerin oluşturulmasına destek verilmesi.

Grubun, IISI Kriterlerine göre hazırladığı ve IISI'nın İstanbul'da gerçekleşen 38. Kongresi'nde katılımcılara dağıtılan "Erdemir 2003 Sürdürülebilir Çelik Raporu", IISI'nın kriterlerine göre hazırlanmış ilk Sürdürülebilir Kalkınma raporu unvanını elde etmiştir.

2004 yılından itibaren IISI'nın ana kriterlerinin yanı sıra, Global Reporting Initiative, DJSI ve ESRA (European Sustainability Reportin Awards) otoritelerinin de konu ile ilgili performans parametreleri göz önüne alınmıştır.

Sürdürülebilirlik kavramında izlediği performans parametrelerinin her birinin iyileştirilmesi için tüm ünitelerinde faaliyetlerini yürüten Erdemir, sürekli artan başarının sonuçlarını da periyodik olarak yayınladığı raporlarla paylaşmaktadır.

KAYNAKLAR

- [1] 2003 Erdemir Sürdürülebilir Çelik Raporu
- [2] The Measure of Our Sustainability, "Report of the World Steel Industry", IISI, 2004
- [3] Derya ALTUNBAŞ, Uluslar arası Sürdürülebilir kalkınma ekseninde Türkiye'deki kurumsal değişimlere bir bakış, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,
- [4] Sürdürülebilir Kalkınma Dünya Zirvesi Türkiye Ulusal Raporu
- [5] Yardımcı Doç. Dr. Esra NEMLİ, Sürdürülebilir Gelişme: Ekonomi ile Çevre Arasındaki Denge, İstanbul Üniversitesi
- [6] Çevre ve Sürdürülebilir Kalkınma Paneli